

Eurole ülemineku põhimõtted Eestis

Katrin Kask

25. märts 2010

Ettekande teemad:

- 1. Euro kasutuselevõtu tingimused, Maastrichti kriteeriumid**
- 2. Euro kasutuselevõtu põhimõtted ja europlaan**
- 3. Eurole ülemineku praktilised aspektid**

Eurole üleminek on Eesti loomulik arenguetapp

Euro on Eesti jaoks oluline majandust toetav tegur

- Eesti on väga väikese ja avatud majandusega riik
- Väikeriigi jaoks on valuutapiirkonnaga liitumine ka majandusliku julgeoleku ja rahvusvahelise usaldusväärse kasv

- Seotud kursi tõttu järgib juba praegu kroon euro väärtust ja selle muutust

Miks üldse euroalaga liituda?

- Võrreldes krooniga on euroalal:
 - Risk järsuks intressitõusuks IGAL JUHUL väiksem
 - Vahtuskursirisk IGAL JUHUL väiksem
 - Hindade võrreldavus välisturuga IGAL JUHUL suurem
 - Tehingukulud IGAL JUHUL väiksemad
- Liitumist toetab Eesti majanduse tihed integreeritus juba praegu euroalaga

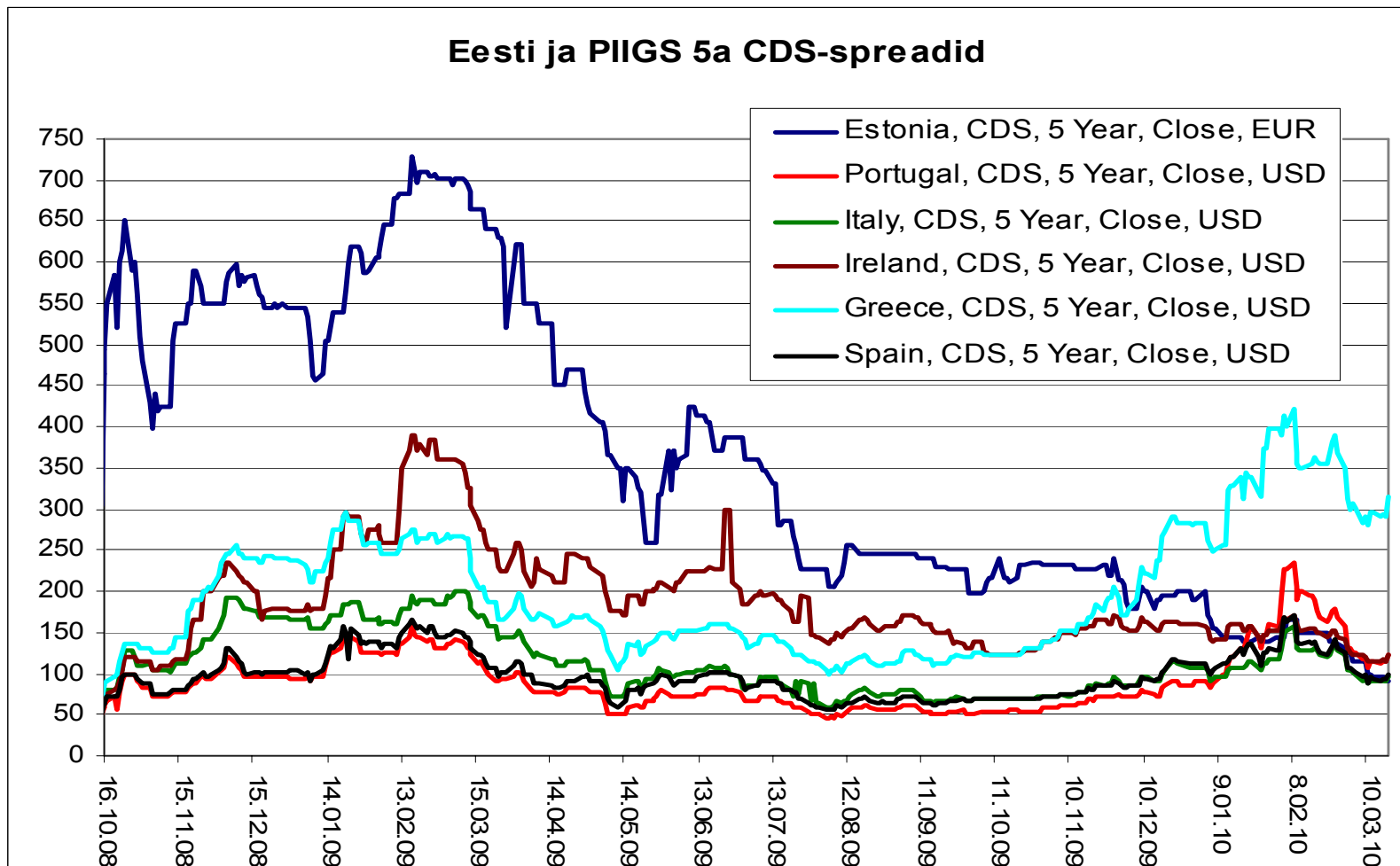

Veel põhjuseid euroga liitumiseks

- Välisinvestorid ning reitinguagentuurid on Eesti majanduse usaldusväärseuse hindamisel EMU-ga liitumise juba sisse hinnanud:
 - Intressimarginaalid
 - Krediidireitingud
- Liitumine euroalaga toetab konkurentsivõimet, majanduskasvu, tööhõivet ja seeläbi kiiremat elatustaseme kasvu

Eesti ja PIIGS riikide CDS riskipreemiad

Allikas: Reuters

Euro kasutuselevõtu tingimusena tuleb täita Maastrichti kriteeriumid

Maastrichti kriteeriumid

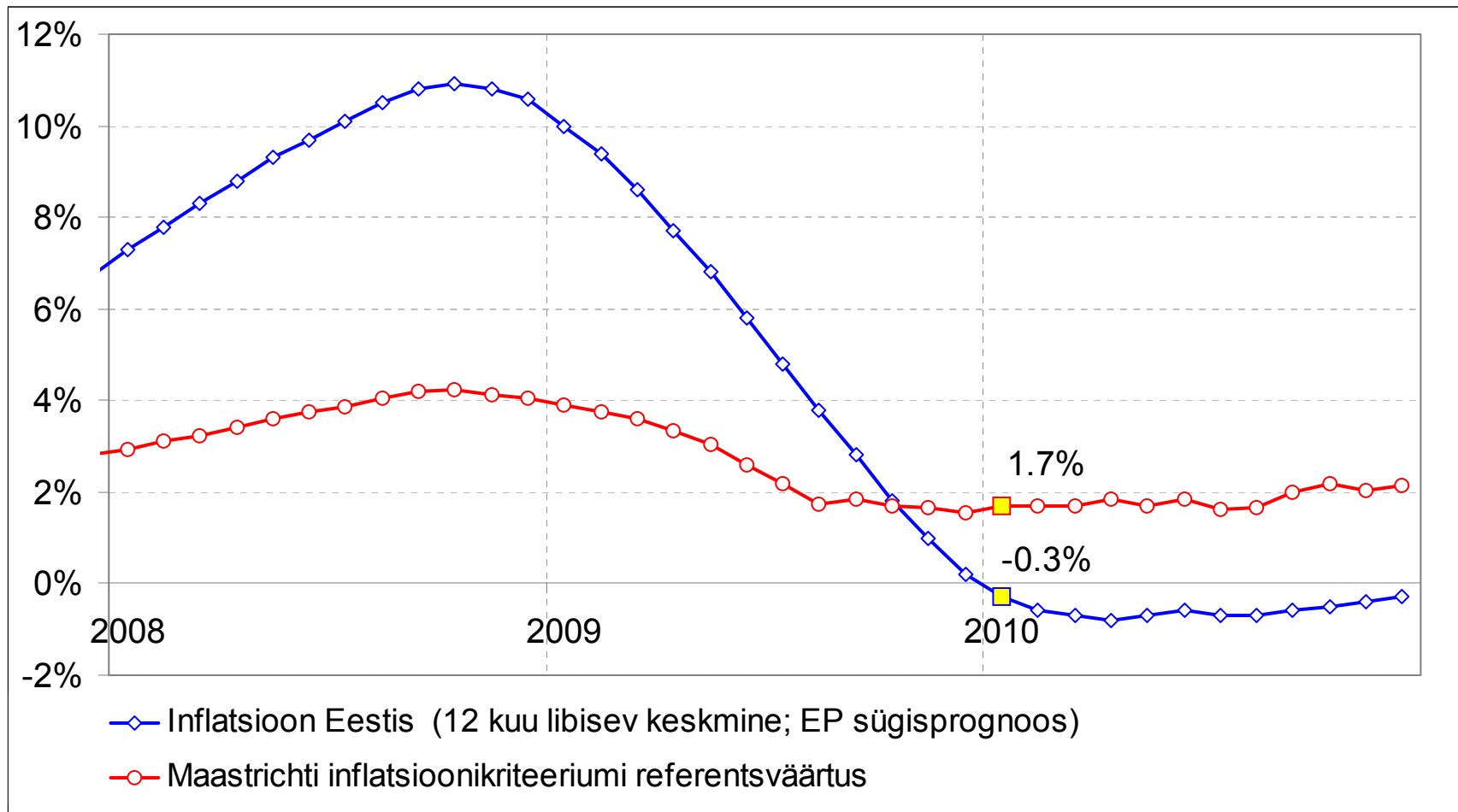
- Euroalaga ühinemise eelduseks on see, et Eesti täidab edukalt **Maastrichti lepinguga** sätestatud euro kasutuselevõtu **kriteeriumid**:
 - Vahetuskurss
 - Hinnastabiilsus
 - Pikaajaline intressimäär
 - Riigi rahanduse jätkusuutlikkus
 - Keskpanga sõltumatus
 - Õiguslik ühilduvus
- Kriteeriumite eesmärgiks on tagada euroala majanduse tasakaalustatud areng ning seeläbi kindlustada Euroopa rahaliidu sujuv toimimine ja stabiilse hinnataseme säilimine

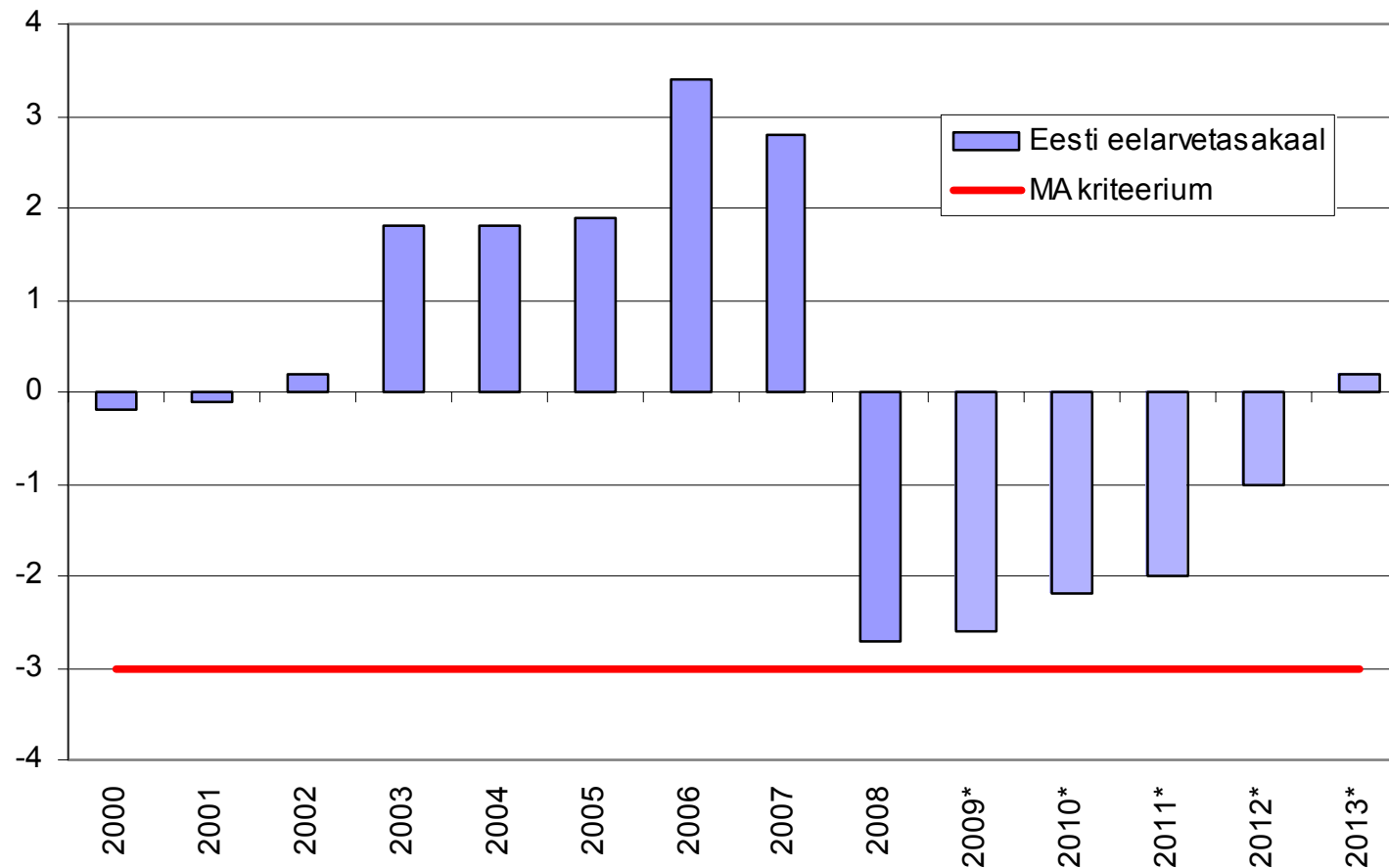
“Tehnilised” kriteeriumid

- **Vahetuskurss.** Riik peab vähemalt kaks aastat osalema vahetuskursimehhanismis ERM II ja hoidma oma valuuta vahetuskursi ERM IIga ettenähtud normaalsetes kõikumispiirangutes ilma tõsiste pingeteta. Omal algatusel ei või liikmesriik ERM II-s valitud keskkurssi devalveerida
- **Hinnastabiilsus.** Riigi inflatsioonimäär ei tohi 12 kuu keskmisena ületada rohkem kui 1,5 protsendipunkti võrra kolme kõige paremaid tulemusi saavutanud liikmesriigi keskmist
- **Intressimäärad.** Rahvusvaluutas emiteeritud vähemalt 10-aastaste riigi võlakirjade intressimäär ei tohi ületada rohkem kui 2 protsendipunkti võrra kolme kõige paremaid hinnastabiilsuse tulemusi saavutanud liikmesriigi keskmist
- **Riigi rahanduse jätkusuutlikkus.** Valitsussektori eelarve puudujääk ei ületa 3% SKPst. Valitsussektori võlg ei ületa 60% SKPst

Eesti täitis novembris 2009 inflatsioonikriteeriumi

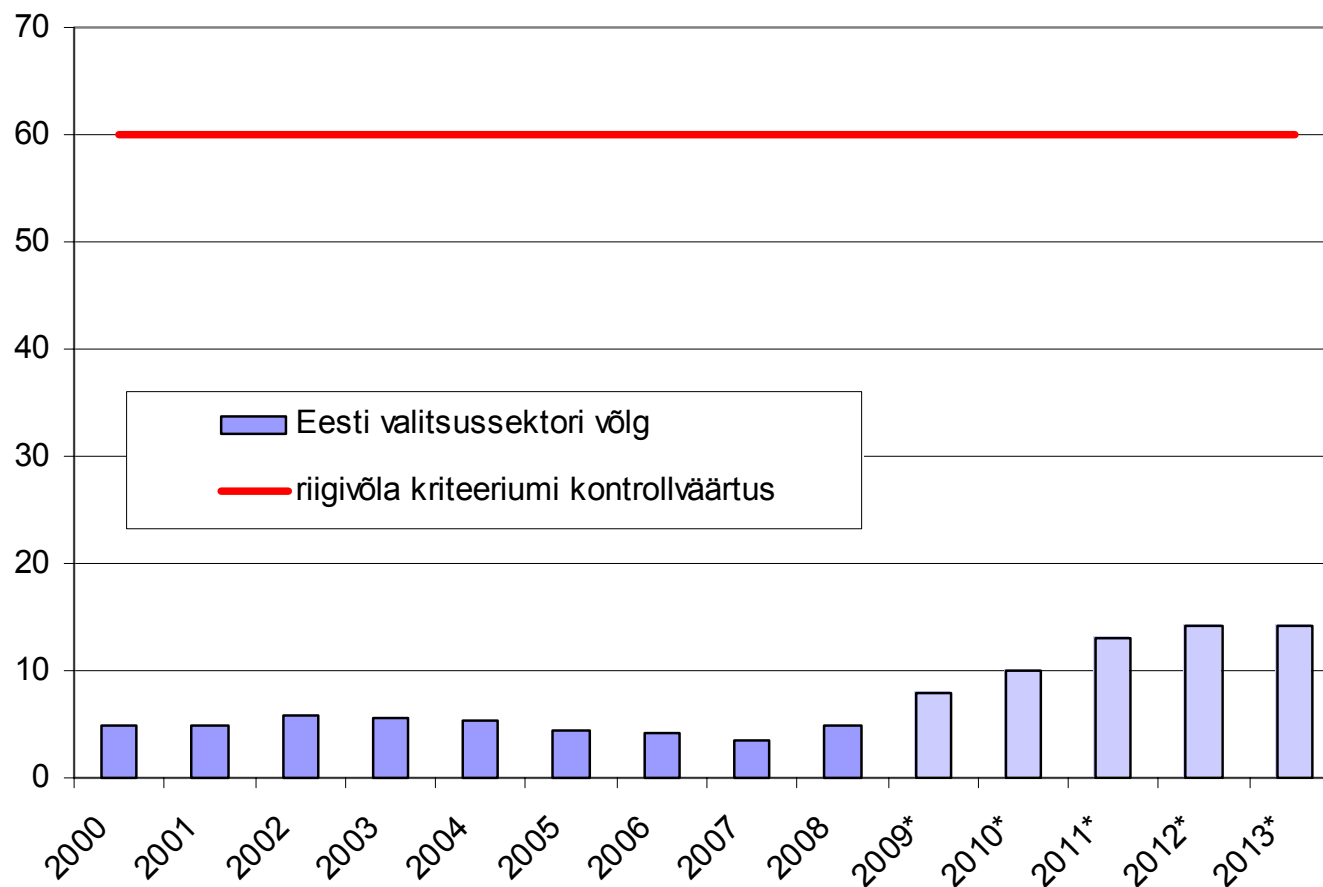

Eelarvedefitsiit jääb prognooside kohaselt kriteeriumi piiresse, samas oluline jätkusuutlikus

Allikas: Konvergenstsiiprogramm 2010

Eestil pole probleemi valitsussektori võlaga – kriteeriumi väärtus 60% SKPst

Allikas: Konvergenstsiprogramm 2010

Intressikriteeriumi mõõtmiseks puudub Eestil õige instrument ...

- Intressikriteeriumi peamiseks sihiks on anda hinnang riigiga seotud süsteemsele riskile ehk kui riskantne on turuhinnangute kohaselt investeerida riiki
- Kriteeriumi järgi ei tohi riigi pikaajaline intressimäär ületada kolme parema hinnastabiilsusega liikmesriigi keskmist intressimäära rohkem kui 2%
- Pikaajaline kroonilaenude intressimäär on Eestis olnud suhteliselt madal, kuid kuna Eestil puuduvad valitsuse pikaajalised kroonivääringus võlakirjad, puudub ka otseselt võrreldav intressinäitaja

Eurole ülemineku otsustusprotsess

- **28. jaanuaril** võttis valitsus vastu uuendatud konvergenstsi programmi
- **26. märtsil** avaldab statistikaamet 2009. aasta valitsussektori võla ja defitsiidi numbrid
- **Märtsis-aprillis** viivad Euroopa Komisjon ja Euroopa Keskpank läbi korralise hindamise, et selgitada Eesti valmidust euroalaga liitumiseks
- **Mais** avalikustatakse hindamise tulemusena valminud konvergenstsi raport
- **8. juunil** koguneb Euroopa Liidu rahandusministrite nõukogu (ECOFIN) ning arutab Euroopa Komisjoni ja EKP hinnangute alusel Eesti vastavust eurokriteeriumidele. Samuti konsulteeritakse Euroopa Parlamendiga
- **18. juunil** arutab Euroopa Ülemkogu Eesti sobivust euroalale
- **juulis** kogunev Euroopa Liidu rahandusministrite nõukogu (ECOFIN) peaks eelnevate etappide positiivse läbimise korral kinnitama lõplikult Eesti liitumise euroalaga ja vahetuskursi alates 01.01.2011

Euro kasutuselevõtu põhimõtted ja europlaan

Europlaanis kirjas oluline üleminekut puudutav info

- Eesti eurole ülemineku plaani koostab **asjatundjate komisjon (ATK)**
- Eesti europlaani eesmärk on anda suuniseid valitsusasutustele ja infot laiemale üldsusele, valmistamaks ette ladusat eurole üleminekut
- **ATK on moodustanud** valdkondades esineda võivate probleemide kaardistamiseks ja lahenduste väljatöötamiseks **7 töögruppi** – Eesti Panga ja krediidasutuste vaheline töögrupp, ärikeskkonna, valitsusasutuste tehnilise valmisoleku, tarbijakaitse, õigusloome, kommunikatsiooni ning kriteeriumide täitmise seire ja arvestuse töögrupp
- ATK ja töögruppide koostöös on valminud **Euro kasutusele võtmise seaduse eelnõu**, mis reguleerib Eesti krooni eurodeks vahetamist ja krooni käibelt kõrvaldamist, euro ja krooni paralleelkäivet ning sätestab Eesti kroonilt eurole üleminekuks vajalikud seadusemuudatused
- Europlaani leiab avaliku dokumendina euroveebist (www.euro.eesti.ee)

Europlaanis käsitletavat teemasid

- Õiguslik raamistik
- Keskpanga ja krediidasutuste tegevus
- Ärisektorit puudutavad küsimused
- Maksundus
- Valitsussektor
- Tarbijakaitse
- Kommunikatsioon

Eurole üleminek toimub nn *big bang*'ina

- Euro kasutuselevõtt kontorahas toimub kohese järsu üleminekuna ("*big bang*"), st *üleminekuperioodi* ei ole
- Alates €-päevast kahe nädalane sularaha paralleelkäibe periood

- Maksta saab nii kroonides kui ka eurodes, vahetusraha eurodes
- Pärast paralleelkäibe perioodi on euro ainsaks seaduslikuks maksevahendiks Eestis

Tegemist on rahavahetuse, mitte rahareformiga!

- Kõik sularahateenuseid osutavad pangakontorid vahetavad kroone eurodeks alates 1. detsembrist (nn. detsembrivaetus):
 - füüsilistele isikutele
 - pangatähti
 - keskkursiga
 - ilma teenustasuta
 - jätkatakse väljakujunenud valuutavahetuse formaati, säilitades senise broneerimissüsteemi
- Alates 01.01.11 vahetavad sularaha teenuseid osutavad pangakontorid kroone eurodeks keskkursiga ja teenustasuta kuni 6 kuud pärast €-päeva
- Piiratud kontorivõrguga 12 kuud
- Eesti Pank vahetab krooni pangatähti ja münte eurodeks **tähtajatult ja piiranguteta**

Hoiused säilitavad oma väärtuse samasugusena, nagu nad olid kroonides

- €-päeval vahetatakse pangakontodel olevad kroonihoiused **automaatselt ja teenustasuta eurodeks**.
 - NB! Kõik pangakontodel olevad summad säilitavad oma väärtuse eurodes täpselt samasugusena, nagu nad olid kroonides
- Mündikampaania raames võimaldatakse elanikkonnal tuua mündid aasta viimaste kuude jooksul pankka, raha kantakse kliendi arvele ilma teenustasuta

Eurole üleminekuga seotud kulutused katavad turuosalised ise

- Ümberarvestamine €-sse Euroopa Liidu Nõukogu kehtestatud kursiga (kinnitab Ecofin juulis)
- Eurole üleminekuga seotud kulutused katavad üldjuhul turuosalised ise - riigipoolset otsest rahalist toetust ettevõtjatele ja pankadele ei ole
- Eraisikutele rahavahetusega mingeid otseseid kulusid ei kaasne

Ülevaade eurole üleminekuga seotud praktilistest aspektidest

Rahavahetus toimub mitme kanali kaudu

- Euro sularaha lastakse ringlusse 3 põhilise kanali kaudu:
 - pangakontorid
 - sularaha-automaadid (ATM)
 - jaekaubandus
- Sularahaautomaatides asendatakse kroonid eurodega hiljemalt 48h jooksul
- Krooni sularaha kõrvaldatakse käibelt pangakontorite ja jaekaubanduse kaudu

Kaardimaksed, pangateenused ja arveldused

- Arvetel üleminekuperioodi ei ole:
 - Krooni kontoraha konverteeritakse automaatselt, üheaegselt ning täies ulatuses
 - Kõik tehingud, mis on teostatud alates €-päevast, kajastatakse eurodes
 - ettesaadetud ja lepingulised maksed konverteerib iga pank enne teostamist ise
- Kaardimaksed muutuvad europõhisteks alates €-päevast

Sularaha jaotamine

- Eurode eeljaotus pankadele kuni 4 kuud enne €-päeva
- Pangad võivad kaaseeljaotada eurosid oma suurematele klientidele samuti kuni 4 kuud enne €-päeva
- Eelnevalt toimub müntide kogumise ja sularaha hoiustamise kampaania
- Lihtsustatud kaaseeljaotus alates 5 päeva enne €-päeva (kuni €10 000)

- Raamatupidamises järsk üleminek
 - Eurodes esitatakse kõik aruanded perioodide kohta, mis lõppevad €-päeval või hiljem
- Minimaalsed aktsia- ja osakapitali suurused vastavalt 25 000 ja 25 00 eurot;
 - aktsia minimaalne nimiväärtus 10 (euro)senti
- Põhikirjad võimaldatakse viia europõhiseks alates 6 kuud enne €-päeva

Tarbijakaitse peamiseks eesmärgiks on “varjatud hinnatõusu” võimaluste minimiseerimine

1) Kauba ja teenuse hinna avaldamine kahes väeringus

- Alates 1. juulist 2010 kuni 6 kuud pärast €-päeva on jaekaupmehed kohustatud hindu avaldama nii kroonides kui ka eurodes, et aidata tarbijatel harjuda uue väeringuga

2) “Aus ümardamine”

- Nõutud on täpse vahetuskursi kasutamine, ümardamine vähemalt ühe eurosendi täpsusega

3) Hinnavõrdluste teostamine

- Hinnataseme muutusi jälgitakse vähemalt 6 kuud enne ja peale euro kasutusevõttu, et omandada ülevaade euro kasutuselevõttuga seonduvatest hinnamuudatustest

Eurot ei tasu hinnatõusus süüdistada

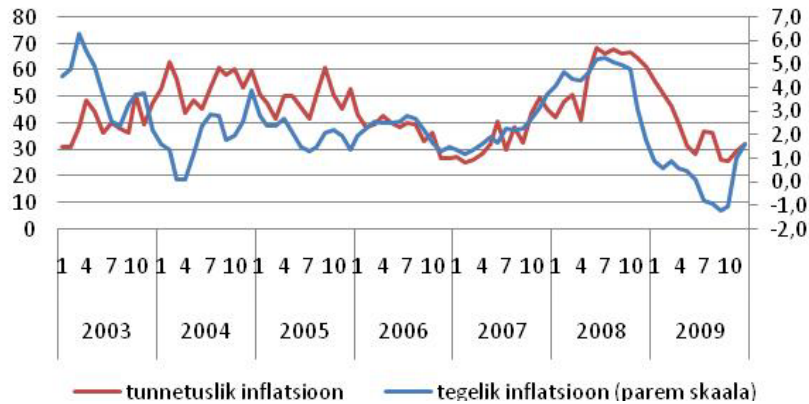
- Tänaste euroriikide kogemus näitab, et eurole ülemineku ühekordne mõju oli 0,1-0,3%
- Kõige tuntavam oli hinnatõus restoranides ja kohvikutes, juuksurisalongides jm kohalikule turule mõeldud teenuste pakkumises (seotud ka tavapärase hindade korrigeerimisega)
- Peamised otsesed kulud seotud nn hinnasiltide asendamisega ja IT-muudatustega

Tunnetuslik vs tegelik hinnatõus

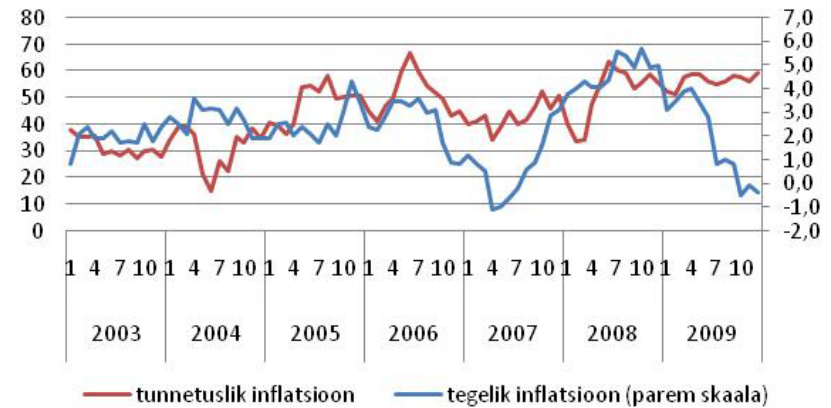

Allikas: Eurostat, tunnetuslik inflatsioon (tarbija hinnang 12 viimase kuu hinnatõusule), tegelik inflatsioon (ühtlustatud tarbijahindade inflatsioon)

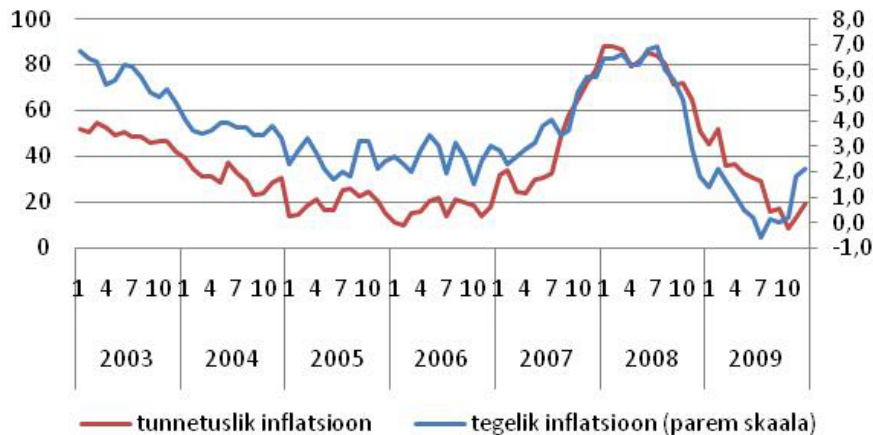
Küpros

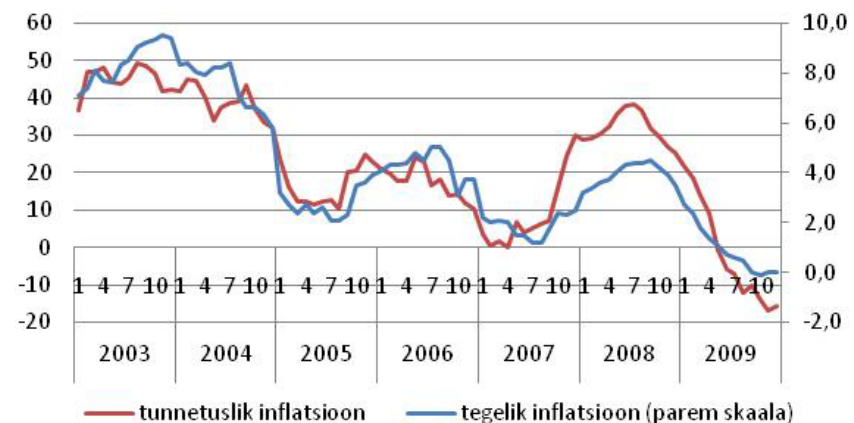
Malta

Sloveenia

Slovakkia

Kommunikatsiooni eesmärk on tagada võimalikult sujuv euro kasutuselevõtt

- Avalik suhtlus kindlustab, et Eesti elanikud oleksid piisaval määral informeeritud eurole üleminekuga kaasnevatest mõjudest ja praktilistest muudatustest
- Kahetasandiline strateegia: laiem teavitus ning sihtgruppide täpsem informeerimine
 - Brošüürid, euroteemaline veebilehekülg, infotelefon, kohtumised ja koolitused erinevatele sihtgruppidele, artiklid, teleprogrammid, liikuv näitus, välireklaam jne
 - Otsepostitused, samuti ettevõtlus- ja tarbijaorganisatsioonide võrgustikku kasutades
 - Täpsem kava pärast euroalaga ühinemise kuupäeva selgumist

Täna!

www.eestipank.info

www.euro.eesti.ee

